

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

ΝΕΡΑΪΔΕΣ

(Συνέχεια.)

Κατάτινας παραδόσεις αἱ Νεράϊδες διαιροῦνται εἰς δύο εἴδη, εἰς κατοίκους τῶν ὀρέων (Βουνήσιαις), καὶ εἰς κατοίκους τῶν θαλασσῶν (θαλασσιναῖς). Αἱ Βουνήσιαι τρέφουσιν ἀδιάλλακτον πρὸς τὰς θαλασσινὰς μῖσος, ἐκάστην δὲ ἐσπέραν Σαββάτου κατέρχονται τῶν ὀρέων, ἐν ᾧ αἱ θαλασσιναὶ ἀναδύουσι τῆς θαλάσσης καὶ συγκροτοῦσι μάχην· ἐν ἡ ἑκβασίς τῆς τοιαύτης μάχης ἀποβῇ ἐπιτυχὴς διὰ τὰς Βουνήσιαις αὗται εὐεργετοῦσι παντοιοτρόπως, ὅντινα ὀρεινὸν καθ' ὁδὸν ἐπιστρέφουσαι ἀπαντήσωσι ταύναντιον δὲ κακοποιῶσι τὰ μέγιστα τοὺς τῶν νήσων καὶ παραλίων μερῶν κατοίκους, οὓς κακὴ μοῖρα ἤθελε ρίψει εἰς τὸν δρόμον των· τὰ αὐτὰ πράττουσι καὶ αἱ θαλασσιναὶ εὐεργετοῦσαι μὲν τοὺς κατοίκους τῶν νήσων καὶ παραθαλασσίων, κακοποιῶσαι δὲ τοὺς ὀρεινοὺς¹).

Ἐν Ἠλείᾳ τῆς Πελοποννήσου βασιλὶς τῶν Νεράϊδων λέγεται ἡ Λάμια²), ἥτις καὶ ἀλλαχοῦ συγχέεται μὲ τὰς Νε-

¹ Εἰς πολλὰ μέρη νομίζουσιν ὅτι αἱ Νεράϊδες καθιστῶσι πλουσίους τοὺς θνητοὺς, οὓς ἀγαπῶσι, ἀφ' ὧν ὅμως ἀραιροῦσι τὰ πλοῦτη, ἅτινα τοῖς ἐχορήγησαν, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν δὲν προσερχθῶσι καλῶς πρὸς αὐτάς. Βλ. L. R o s s. Reisen auf den Griechischen Inseln des ägäischen Meeres 1845. τ. III. σ. 45. «Man glaubt (ἐν Κόσσει), dass wenn ein Sterblicher eine Neraide liebt und Umgang mit ihr hat, sie ihm dafür zu einem reichen Manne macht. Mein Wirth erzählt, dass von seinem Oheim, der eine Viehheerde von mehr als tausend Köpfen besass, geglaubt wurde, dass er diesen Reichtum einer Nymphe verdanke. Später aber gerieth er ins Unglück und verarmte, was man man dem Zorne der Neraide über seine Untreue zuschrieb.»

² W a c h s m u t h, Das alte Griechenland im neuen. σ. 30.

ράϊδας¹). Ὁ Σούτσος ἀναφέρει διήγησιν χωρικοῦ τινος τῆς Εὐβοίας περὶ μιᾶς θαλασσίας Νεράϊδας. «Δὲν ἔχει παρέλθει μὴν ἀφ' οὗτου μία τούτων ὤμοσε νὰ καταστρέψῃ τὸ χωρίον· ἦν χονδρὴ ὡς ἰστὸς πλοίου, διέσχίζεν ὡς βέλος τὸν ἀέρα, καὶ τὰ κύματα ὡς δελφίν· ἐπέτα ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ὕρου εἰς ἕτερον, καὶ ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ ἀπεξεδύετο αἱματόφυρτον ἔνδυμα, ὅπως περιβληθῇ ἕτερον, μεσαπφείρους καὶ σμαράγδους πεποικιλμένον²».

Τάξιν Νεράϊδων ἀνάλογον πρὸς τὰς Fées τῶν Γάλλων, κυρίως εἰπεῖν δὲν εὐρίσκομεν ἐν τοῖς νεοελληνικοῖς μύθοις, ἀν καὶ παραπλησία ἀπαντᾷ ἐν τοῖς Ἀλβανικοῖς³). Ὁφείλομεν ὅμως νὰ μὴ παραλείψωμεν γνώρισμά τι τῶν Fées, ἀπαντῶν καὶ εἰς τὰ ἐλληνικὰ παραμύθια· τὸ ἐκ τοῦ μειδιάματος δηλαδὴ αὐτῶν φύεσθαι ῥόδα, καὶ ἐκ τῶν δακρύων μαργαρίτας· τὴν ποιητικωτάτην ταύτην ιδέαν, γνωστὴν καὶ ἐν τοῖς γερμανικοῖς μύθοις⁴), ἐκφράζουσι δημοτικὰ τινα ἄσμα-

¹ Τοῦτο συμβαίνει εἰς πολλὰ παρχμῶδια, καὶ τινα δημοτικὰ ἄσματα (Πρόλ. P a s s o w, ἀρ. 524. 525).

² S o u t z o, Hist. de la révolution Gr. p. 228. — καὶ ἐν τούτῳ Wachsmuth, ἀπ. σ. 32.

³ H a h n, Albanesische Studien. τ. I. σ. 162. «Mauthia (Μαυθία) ist eine in Gold gekleidete Fee, welche ein mit Edelsteinen besetztes Fes trägt; wer ihr dies rauben kann, der ist glücklich sein lebenlang (Elbassan). Vielleicht ist sie eine und dieselbe mit der Schönen der Erde, e bouboura, e deout, in Südalbanien und Griechenland, welche in vielen Märchen als Gegenstand der Schensucht fahrender figurirt.» Ὁμοίαν πρόληψιν τοῦ ἀρπαῆσαι φέσι Νεράϊδας, ὅπως ζήτην εὐδαιμονίας μετὰ ταῦτα ὁ ἀρπαξ, ἐπικρατεῖ εἰς τινὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος. Νεράϊδαν δὲ μὲ πρασίνην διὰ μαργαριτῶν καὶ κοραλίων κεκοσμημένην κόμην, ξηραίνουσαν μὲν τὴν ἡμέραν ἐπὶ τῶν βράχων τὰ φορέματά της, χορεύουσαν δὲ τὴν νύκτα ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς θαλάσσης, ἀναφέρει ὁ Σούτσος ἐνθ. ἀν. κατὰ τινα παραδόσιν χωρικοῦ τῆς Εὐβοίας.

⁴ G r i m m, Deutsche Mythologie. τ. II σ. 4054—4055. — Πρόλ. καὶ P e r r a u l t, Contes des Fées — Les fées.

τα¹) καὶ παραμύθια²), ὑπαινίσσεται δὲ καὶ ὁ ποιητὴς τοῦ μεσαιωνικοῦ ποιήματος Ἀπολλωνίου τοῦ Τύρου³).

Ὅπως τῶν ἀρχαίων αἱ νύμφαι αἱ Νεραΐδες λούονται εἰς τὰ ὕδατα τῶν πηγῶν κατὰ τὸ μεσονύκτιον, ὅταν κοιμούνται τὰ νερά· ἔνεκα τούτου ὁ λαὸς νομίζει ὅτι τὴν ὥραν ἐκείνην τὰ ὕδατα εἶναι θερμὰ, οὐδεὶς δὲ τολμᾷ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν νὰ πλησιάσῃ εἰς πηγὴν ἢ νὰ πλῆξῃ ἐξ αὐτῆς ὅπως μὴ γίνῃ νυμφόληπτος. Μετὰ τὸ λουτρὸν αἱ Νεραΐδες καλωπίζονται κτενιζόμεναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν τοῖς σπηλαιόις των ἢ παρὰ τὰ ῥυάκια, ὡς αἱ ἄκκα τῶν Φιλλανδῶν⁴).

Ὁ χορὸς εἶναι ἡ προσφιλεῖς διασκέδασις τῶν Νεραΐδων⁵), αἵτινες συγκρο-

1 Fauriel, Ghants populaires de la Grèce. t. II p. 382. — Passow, Carmina popularia. p. 316.

Γιὰ μιὰν ξανθὴν

ὅπου γελᾷ καὶ πέφτουνε τὰ ῥόδα ἔς τὴν ποδιάν της.

2 Hahn, Griechische und albanesische Märchen τ. I. σ. 193 κα. ἀρ. 28. «Das Mädchen, das Rosen lacht und Perlen weint.» ἐν ἑτέρῳ παραμυθίῳ (Hahn αὐτ. τ. II σ. 81. ἀριθ. 82) ὅταν γελᾷ κόρη τις πέπτουσι ῥόδα καὶ ὅταν κλαίῃ καρυσόφυλλα· ἔλαβε δὲ τοῦτο δῶρον παρὰ τῶν Νεραΐδων. «Die Elfen gelobte . . . Da nahmen die Elfen das Mädchen und brachten sie in ihre Höhle. Und wenn das Mädchen weinte, so machten sie aus ihren Thränen Nelken, und aus ihren Laecheln Rosen.» — Ἐν τοῖς Ἀραβικοῖς παραμυθίοις νεανίς τις ὑπόσχεται νὰ γεννήσῃ ἐκ τοῦ βασιλέως παιδίον, οὗ ἐκ τῶν ὀμμάτων ὅταν κλαίῃ νὰ πίπτωσι μαργαρίται καὶ ἐκ τῶν χειλέων ὅταν γελᾷ ῥόδα. (Les mille et une nuits traduct. Galland. — Hist. de deux sœurs jalouses de leur cadette.)

3 Ἐν Wagner, Medieval Grecs Text. 1870. — στίχ. 182.

4 Léouzou ledue, La Filande. t. I. p. XCVIII κα. — Αἱ Κορρίγανς τῆς Βρετανίας κτενίζουσι μὲ χρυσοῦν κτένιον τὴν κόμην των πλησίον πηγῶν (Th. de la Villemarqué, Chants populaires de la Bretagne t. I. p. 4. — Maury, Les Fées au moyen âge. p. 76), ὅπως καὶ αἱ Roussalkis τῶν Σλάβων (Maury, l. c.)

5 Maury, Les fées au moyen âge. p. 55—56. note. «Toutes les traditions populaires sont de la danse, l'occupation des esprits, des génies et des êtres surnaturels . . . Cette croy-

τούσι χοροὺς κατὰ τὴν νύκτα πρὸ πάντων παρὰ τοὺς ποταμοὺς ἢ ἐπὶ τῶν ὀρέων κύκλῳ γιγαντιαίας πυρᾶς¹), νυμφόληπτου τινὸς τὴν λύραν κρούοντος²). Ὁ κύριος Ἀντωνιάδης ἐν τοῖς ἐπομένοις περιγράφει κρητικὴν τινα περὶ τούτου παράδοσιν.

Ὅργαν' αὐτόθεν (παρὰ τινα ποταμὸν) τὴν νύκτα,
[χορὸν Νεραΐδων ἀκούουν,
ὄν μετ' ἀνθρώπων ἐρώντων χορεύουν κι' αὐταὶ
[ἀγαπῶσαι.

στίχους τοῦ πόνου των λέγουν, καὶ στρέφουν μὲ
[χάριν τὸν πόδα.

Λύραν δὲ παίζει ποιμὴν, ἀρπαγεῖς ὑπ' ἐκείνων
[μὲ βίαν·

ἀλλαι δὲ μέχρι γονάτων ξανθὴν ἀπολύουσαι κόμην,
βρέψη θωπεύουν λευκά, ὡς ἀφρὸς θαλασσίων κυ-
[μάτων,

ἅτινα ἔχουν γεννήσῃ πλησίον θνητῶν κοιμηθεῖσαι·
ἢ καὶ καρπούς γυναικῶν, ὑπὸ νύκτας αἰσχύνῃς
[σπαρέντας,

οὗς ἀραντίστους τοῦ θεοῦ βαπτίσματος δαίμονες
[μαῦροι

φέρουν εἰς ἄγρια ὄρη, νὰ τρέχουν τε λῶνι α
[ἄσπρα·

[οὕτω καλοῦσιν αὐτόθι τ' ἀδάπτιστα βρέφη θα-
[λόντα 3).

ance tire évidemment son origine des cérémonies nocturnes, que dans les rites du druidisme, aussi bien que dans ceux du polythéisme Grec et Romain, on célébrait la nuit.»

1 Ὁμοίαν δοξασίαν ἀνευρίσκουμεν παρὰ τοῖς νῦν Πέρσαις Μωαμεθανοῖς· εἰς τι μέρος τῆς Περσίας, ὅπου ὑπῆρχεν ἄλλοτε ναὸς τῶν πυρολατρῶν, οὗτινος μόνον τὰ ἐρείπια νῦν σώζονται, οἱ ἐγγύριοι διηγοῦνται ὅτι πληθεὺς δαιμόνων συναθροίζεται καὶ στήναι χορὸν περὶ πυρᾶς ἀνθρωποκτονίας ἐκ τῆς γῆς (G. Koppel, Personal Narrative of Travels in Babylonia, Assyria κλπ. 3 ἐκδ. τ. I. σ. 164.)

2 Ἐν τινι ἀναγλύφῳ εὐρεθέντι ἐν ἄντρῳ τοῦ Πάροντος παρίσταται ἀνὴρ τις ὀρχούμενος μετὰ τριῶν γυναικῶν· κάτωθεν ἐπιγραφή φέρει «Τηλεφάνης ἀνέθηκε Πα(νὶ) καὶ Νύμφαις.» Ὁ Τηλεφάνης οὗτος οὐδὲν ἄλλο πιθανόν εἶναι ἢ νυμφόληπτος (Rangabé, Antiquités Helléniques. vol. II. p. 745.) Ἡ πρόληψις ὅτι αἱ Νεραΐδες ἀρπάζουσιν ὠραίους παῖδας, ὅπως παίζωσι καὶ χορεύωσι μετ' αὐτῶν ἐπικρατεῖ καὶ παρὰ τοῖς Ἀλβανοῖς, Hahn, Albanesische Studien τ. I. σ. 164.) — Κατὰ τὰς παραδόσεις τῶν Γερμανῶν καὶ Γάλλων ὁ χορὸς μετὰ πνευμάτων εἶναι ἀλάνθαστον προμήνυμα θανάτου διὰ τὸν χορεύσαντα Collin de Plancy, Dictionnaire infernal 1825 t. II. p. 309. — Cf. Alph. Karr, Les Willis, ἐν τοῖς Contes et nouvelles αὐτοῦ.)

3 Ἀντωνιάδ. Κρητικῆς σ. 44.

Χοροὶ νυμφῶν ἀναφέρονται παρὰ πολλῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ Λατίνων ποιητῶν¹). Ὁμοίως αἱ γερμανικαὶ καὶ Σλαυικαὶ θεότητες τῶν ὑδάτων, αἱ πρὸς τὰς Νεράϊδας ἀνάλογοι, ὀρχοῦνται, εἰς τὰ ὄρη, ᾄδουσαι καὶ ἐν ἡχῷ μουσικῶν ὀργάνων²). καὶ τῶν Ἀψαρῶν τῆς Ἰνδικῆς μυθολογίας ἰδιὸν ἐστὶ, τὸ χορεύειν ἡδέως³).

Οἱ ἰδόντες τοὺς χοροὺς τούτους τῶν Νεράϊδων⁴), ἢ τὰ κατὰ τὴν νύκτα λουτρὰ αὐτῶν, καὶ τοιοῦτοι εἰσὶν οἱ ἐν Σαββάτῳ γεννηθέντες, οἵτινες Σαββατογεννημένοι ἐκ τούτου καὶ ἀλαφρόσκιωτοι ὡς εὐκόλως τὰ πνεύματα βλέποντες ἀποκαλοῦνται⁵) παραφρο-

1 Βλ. διαφόρους παραπομπὰς περὶ τούτου εἰς ἀρχαίους συγγραφεῖς ἐν Musgrave ad Soph. Oedip. Colon. 718. — Pasley, Travels in Crete. τ. II. σ. 215.

2 Grimm, Deutsche Mythologie. τ. I. σ. 264. 278. 438 κς. — Olaus Magnus, Historia popul. septentr. lib. III. c. 2. — Οὕτω καὶ αἱ τῶν Ἀγγλῶν (Keightley, Fairy Mythologie. vol. II. p. 104. — Crofton Croker, Fairy legends and traditions of the South of Ireland. Part. III. p. 90. — Maury, l. c. p. 86.)

3 Βαλαδαράττ μετ. Γαλανοῦ. βιβλ. XIV. κεφ. α'. διστ. 55. — XVIII, 261.

4 Κατ' ἄλλας παραδόσεις καὶ οἱ ἀκούσαντες ἡχὸν μουσικῆς Νεράϊδων (Ἀντωνιάδ., αὐτ. σ. 70.)

5 Byblikis Neugricchisches Leben. σ. 57—58. «Die heutigen Griechen schreiben gewissen Menschen die besondere Eigenschaft zu, die unsichtbaren Geister sehen zu können und nennen dieselben ἀλαφρόσκιωτοι.» Ἡ δοξασία αὕτη στηρίζεται εἰς τὴν ἰδέαν ὅτι οἱ ἀνθρώπινοι ὀφθαλμοὶ ὡς ἀγλύνονται πρὸ αὐτῶν ἔχοντες δὲν δύνανται νὰ διακρίνωσι τὰ ὑπερφυσικὰ ἀντικείμενα. Οὕτω παρ' Ὁμήρῳ ἡ Ἀθηνᾶ λέγει τῷ Διομήδῃ

Ἀγλὺν δ' αὐτοὶ ἀπ' ὀφθαλμῶν ἔλον, ἢ πρὶν ἐπῆεν
ἄρ' εὖ γινώσκῃς ἢ μὲν θεὸν ἢ δὲ καὶ ἄνδρα.

(Ἰλιάδ. E. 127.)

καὶ ἡ Ἀφροδίτη τῷ Αἰνείᾳ παρὰ Βιργιλίῳ (Aen. II. 604)

Adspice, namque omnem, puae nunc obducta
[taerati]
mortalis hebetat visus tibi et humida circum
oaligat nubem eripiam.

Ἐν τῇ Ἰνδικῇ μυθολογίᾳ ὁ Ῥαγγουῶς νύφας τοῦ ὀφθαλμοῦ διὰ τοῦ οὐροῦ θαυμασίας δαμά-

νοῦσιν ἢ καταλαμβάνονται ὑπὸ ἐπιληψίας¹), ὅπερ ἀνακαλεῖ τὰς περὶ Νυμφολήπτων δοξασίας τῶν ἀρχαίων²), ἐπὶ τῶν περιστάσεων τούτων μεταχειρίζονται τὰς λέξεις συνεπάρθη, ἐλαβώθη³), ἰσκιοπατήθη καὶ ἔχει ἀπ'

λεως περιδοῆτον τινὸς ἀσκητοῦ «ἔδλεπε καὶ τὰ ὑπὲρ τὴν αἴσθησιν τῆς ὁράσεως ὄντα.» ἦτοι τοὺς θεοὺς καὶ τὰ ἄλλα ἐναέρια πνεύματα (Ῥαγγουῶσα Γ. 41. σ. 34. μετ. Γαλανοῦ) ὁ δὲ μέγας ὅσιος Βεάσας, δίδει εἰς τὸν Σανζάιαν ὄρμα θεῖον (Βαλαδαράττ, μετ. Γαλανοῦ βιβλ. γ' σ. 4.) ἦτοι τὸν καθιστᾷ ἱκανὸν νὰ βλέπῃ ὅσα οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι δὲν ἠδύναντο νὰ ἴδωσιν. Ὁ Ψελλὸς ἐν τῇ μνησθέντι συγγραμματίῳ του (Περὶ ἐνεργείας δαιμόνων σ. 62 ἐκδ. Παρισ.) ἀναφέρει μαγικὸν τινα τρόπον, δι' οὗ τὰ πνεύματα ὁρατὰ καθίσταντο. «Ἐλθεῖν μὲν γὰρ αὐτῷ τὰ δαιμόνια ἔργα παρὰ τινος ἀλήτου Λέδους ἔφη, ὃς με νύκτωρ εἰς ὄρος ἀπαγαγὼν, καὶ τινος βοτάνης μετασχεῖν κελεύσας, ἐμπύσας τέ μου τῷ στόματι, καὶ ἐγχοίσματά τινα περιχύσας τῷ ὀφθαλμῷ παρέσχεν ὄραν δαιμονίων πλήθος.»

1 Ἀλλὰ καὶ οἱ εἰς τὰ σπήλαια, τὰς κατοικίας τῶν Νεράϊδων, εἰσερχόμενοι τὰ αὐτὰ νομίζονται ὅτι πάσχουσι. Πρὸβλ. Heuzey Le Mont Olympe et l'Acarmanie. 1860. p. 204. «A deux heures du sommet (des monts Pierriens) s'ouvre une profonde caverne. célèbre dans toute la contrée, mais où les paysans refusent de conduire personne. Ils racontent qu'elle est habitée par des fées, ἐξωτικάς· malheur à qui ose en approcher! il est saisi à l'instant de delire et de vertige. On dirait un souvenir de la mystérieuse influence attribuée jadis aux Muses, antiques habitants des grottes de la montagne, qui ne seraient plus aujourd'hui pour les paysans chrétiens, que de mal-faisants génies. Les habiles du pays ne doutent pas que cette caverne ne soit l'autre des anciens Muses Pierides.»

2 Βλ. Maury, Hist. des religions de la Grèce antique t. II. p. 175. — Ὁμοίᾳ πρόληψις ἐπεκράτει παρὰ Γερμανοῦς (Grimm, Deutsche Mythologie. τ. I. σ. 429. 6'. ἐκδ.) καὶ Ἀλβανοῦς (Hahn, Albanesische Studien, τ. I. σ. 161.) — Οἱ Ἀραβες λέγουσιν ἐπὶ τῶν πρώτως ἀποθνησκόντων νέων, εἶδε τὰς οὐρὶ (Le magasin universel. 1837 t. V, p. 70)· οἱ δὲ Σκῶτοι λέγουσι διὰ πάντα βλάκα ὅτι εἶναι fay (Noël, dictionnaire des inventions etc. 1838. p. 206. — Maury, Les fées du moyen âge p. 25.)

3 Βλ. Πανδώραν τ. IV σ. 117 σημ. «Ἡ λέξις λαβώω εἰς τὴν Μηλίαν διάλεκτον ἐκφράζει ἐν γένει μὲν τὸ πληγώνειν, ἰδίως δὲ τὴν μεταχειρίζονται εἰς τὸ ἐκφράσαι τὰς κατὰ τῶν ἀνθρώπων κακὰς ἐπενεργείας τῶν διαφόρων φαντασμάτων ἢ μορμολυκείων.»

ἔξω¹), πρὸς θεραπείαν δὲ τοῦ νοσήματος προστρέχουσιν εἰς τὴν θρησκείαν, προσκαλοῦντες ἱερέα, ὅστις ἀναγινώσκει εἰς τὸν ἀσθενὴ εὐχὰς²), ἢ στέλλοντες τὸν ἀσθενὴ τρεῖς κατὰ συνέχειαν ἑσπέρας Σαββάτου εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὅπως ἀκούῃ τὸν ἑσπερινόν³). Ἐκτὸς τούτων μεταχειρίζονται τὸ ἀμίλητο νερό⁴), καὶ ἄλλας μαγικὰς τελετάς⁵). Τοὺς ευμφολήπτους μεταφέρουσι πολλάκις ἑναερίως αἱ Νεράιδες εἰς διάφορα μέρη, ἀποθέτουσαι αὐτοὺς μετὰ ταῦτα εἰς τὴν οἰκίαν των⁶). Ὅταν τυχὸν δυσареστη-

θῶσιν ἀπ' αὐτῶν, ἢ τοὺς ἴδωσιν ἀπειθεῖς εἰς τὰς προσταγὰς των, τοὺς τιμωροῦσι δέρουσαι διὰ ψιαθίνων μαστίγων, τῶν δὲ μαστιγώσεων μελανὰ ἔχνη ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας διαμένουσι. Τοῦτ' αὐτὸ διηγείται συναξάριόν τι περὶ ἐνὸς παραδοθέντος εἰς τὸν δαίμονα, οὗτινος θέλουτος νὰ μετανοήσῃ ἰᾶσθαι ὁ δαίμων τόσαις ὅπου ἐμαύρισαν ἡ σάρκες του¹). » Καὶ ὁ Δουκιανὸς ἀναφέρει παραπλήσιόν τι περὶ τοῦ θαυμασίου ἀνδριάντος τοῦ Περίχου, ἐξ οὗ προσεπάθησε νὰ κλέψῃ Δίβυς τις δούλος τὰ παρακείμενα ἀναθήματα. «Ἐπεὶ δὲ ἐπανελθὼν τάχιστα ἔγνω περισυλημένος ὁ Πέλιχος, ὅρα ὅπως ἠδύνατο, καὶ κατεφώρασε τὸν Δίβον· δι' ὅλης γὰρ τῆς νυκτὸς περιήεν ἐν κύκλῳ τὴν αὐλὴν ὁ ἄθλιος ἐξελθεῖν οὐ δυνάμενος ὥσπερ εἰς λαβύρινθον ἐμπεσὼν, ἄχρι δὲ κατελήφθη ἔχων τὰ φώρια γενομένης τῆς ἡμέρας... οὐ πολὺν δὲ ἐπιβιούς χρόνον κακὸς κακῶς ἀπέθανε μαστιγούμενος, ὥς ἔλεγε, κατὰ τὴν νύκτα ἐκάστην, ὥστε καὶ μώλωπας ἐς τὴν ἐπιούσαν φαίνεσθαι αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ σώματος»²). — Ἐν τινι δὲ ἐλληνικῷ χειρογράφῳ, διαλαμβάνοντι ἐν εἰδει ἐπιστολῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου, τὰς περὶ τοῦ ἡγεμόνος τούτου παραδόσεις, ἀναφέρεται ὅτι ἐν ᾧ οἱ στρατιῶται αὐτοῦ ἔκοπτον θαυμαστά τινα δένδρα, ἀοράτως ἐμαστιγοῦντο. «Αἰφνίδιον δὲ οἱ ἐκλέγοντες (τὸ δάκρυον τῶν δένδρων σπόγγοις) ἐμαστιγοῦντο ὑπὸ δαιμόνων ἀοράτων· καὶ τῶν μὲν μαστιγούντων τὸν ψόφον ἠκούομεν, καὶ τὰς πληγὰς ἐπὶ τῶν νώ-

νὲς τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν (ἐν Κεφαλληνίᾳ) διηγοῦνται βεβαιωτικῶς, ὅτι συνωμίλησαν μὲ Νηρηίδας, καὶ εἶδον αὐτὰς ὄρχουμένας καὶ ἀεροθατούσας, καὶ ὅτι μετεφέρθησαν ὑπὸ τῶν ἰδίων καὶ ἀφείθησαν εἰς διαστηκότας τόπους.»

¹ Ἀμαρτωλῶν σωτηρία. Μέρος III θάυμα 23.

² Δουκιαν. Φιλοφειδ. § 20. — Πρὸς καὶ Calmet, Dissertazioni sopra le apparizioni de' spiriti. Tradotto dal Francese. 1770. — Cap. XXXVI. p. 80 καὶ Apparizioni di Spiriti, che lasciano impressa la lor mano su delle vesti, ovvero su de legni.

¹ Wachsmuth, Das alte Griechenland im neuen. σ. 53 55.

² Χουρμούζη. Κρητικά σ. 26. «Πιστεύουσιν (οἱ Κρήτες) τὰς Νεράιδας, τὰ φαντάσματα, τὰ στοιχεῖα... καὶ εἰς τὸν τόπον ὅπου ὑποπτεύωσιν ἢ ἀκούσουν ὅτι κατοικοῦν νεράιδες ἢ στοιχεῖα παντελῶς δὲν πλησιάζουν· ἂν δὲ κατὰ δυστυχίαν περάσῃ τις ἀπ' ἐκεῖ, ἢ κοιμηθῇ αὐτοῦ πλησίον, καὶ ἀσθενήσῃ, ἢ εὐθύς ἢ μετὰ καιρὸν, τότε λέγουσιν ὅτι ἔχει βυστιρία, τῆς ὁποίας τὸ ἀντιφάρμακον εἶναι τὸ διάδασμα.»

³ Βλ. παραμύθιον παρὰ Hahn, Grieschische und albanesische Märchen τ. II. σ. 79. 80. Κατὰ τὸ παραμύθιον τοῦτο αἱ Νεράιδες προσεπάθουν νὰ πνίξωσιν ἀνθρωπὸν τινα κοιμώμενον εἰς τὸν ἀγρόν του, ἀλλὰ δύο γυναῖκες κατὰ τύχην διαδαινύουσιν ἐκεῖθεν τὸν ἐξυπνήσαν ἰδοῦσαι τὸν κίνδυνον, οὗτος δὲ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν του. Αἱ Νεράιδες ὅμως ἤλθον κατὰ τὴν μεσημβρίαν καὶ εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ ἤρχισαν νὰ τὸν λιθοβολώσιν. Ἀμα, εἶδε τοῦτο ἤρχισεν ἐκεῖνος νὰ στρέφεται κύκλῳ καὶ ἔπεσεν ἐξηντλημένος γαμαί, οὕτω διαμείνας ἕως ὅτου ἀνεχώρησαν αἱ Νεράιδες. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης ἤρχισε νὰ πηγαίνει τρία Σάββατα κατὰ συνέχειαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἔκτοτε δὲν τὸν ἐπαίραζαν αἱ Νεράιδες.

⁴ Wachsmuth, αὐτ. σ. 53.

⁵ Hahn, αὐτ. τ. II. σ. 8. Κατὰ τὸ παραμύθιον τοῦτο γυνὴ τις ὑπήγαγεν εἰς τινα πόλιν, καθ' ὁδὸν τὴν ἀπήντησαν αἱ Νεράιδες, αἰτίνες τὴν ἐξήτησαν φαγητὰ, τὰ ὅποια αὕτη ἤρνηθη νὰ ταῖς δώσῃ· αἱ Νεράιδες τὰ μέγιστα ἐκ τούτου ὀργίσθησαν, καὶ ἤρχισαν νὰ τὴν μαστιγῶσι τοσοῦτον, ὥστε αὕτη κατήντησε φρενοβλαβής. Ἀλλή τις γυνὴ ὑπεσχέθη νὰ τὴν θεραπεύσῃ, τὴν ὑπῆγε δὲ πρὸς τοῦτο εἰς τὸ μέρος ὅπου κατὰ πρῶτον εἶδε τὰς Νεράιδας, ἤναψαν φωτιά καὶ θέσασαι τρία κομμάτια φωμίου μετὰ μέλιτος ἀνεχώρησαν. Αἱ Νεράιδες τὰς ἐλιθοβολήσαν ὅπισθεν, ἢ δὲ φρενοβλαβής· καίτοι θεραπευθεῖσα ἀπέθανεν ὁμως ἐκ φόβου.

⁶ Ἴόνιος ἀνθολογία. τ. Α. φυλ. 3. σ. 309. «Τι-

των ἐρχομένας ἐβλέπομεν· τοὺς δὲ τύ-
πτοντας οὐκ ἐθεωροῦμεν»¹).

Ἐξασκοῦσι δὲ αἱ Νεράϊδες τὴν ἐπι-
βλαβὴν αὐτῶν ἰσχὺν ἰδίως κατὰ τὴν με-
σημβρίαν, καὶ ὅστις κατὰ τὴν στιγμὴν
ταύτην διαβῇ ἐκεῖθεν, ἔνθα αὐταὶ δια-
τρίβουσι, λαβώνεται παρ' αὐτῶν²).
Ἰσως τοῦτο προήλθεν ἀπὸ τῆς ιδέας τῶν
ἀρχαίων ὅτι τὰ πνεύματα κατ' ἐκείνην
τὴν ὥραν ἀναπαύονται καὶ διὰ τοῦτο
πικρῶς τιμωροῦσι τοὺς ταραττοντας τὴν
ἡσυχίαν των³). Οἱ χριστιανοὶ κατὰ τὸν
μεσαίωνα ἔπλασαν μεσημβρινὸν
δαίμονα,⁴) ἰσως ὁρμώμενοι ἐκ τε τῆς

¹ En Berger de Xivrey, Traditions
teratologiques. p. 360.

² Wachsmuth, Das alte Griechenland
im neuen. σ. 30. — Ἐν Μήλῳ ἕνεκα τῆς προλή-
ψεως ταύτης Μεσημεργιάταις καλοῦνται
αἱ Νεράϊδες.

³ Θεοκρίτ. I. 15.

Οὐ θέμις ὦ ποιμὴν τὸν μεσημβρινὸν, οὐ θέμις ἄμιν
συρίσθαι τὸν Πᾶνα δεδοίκαμες· ἡ γὰρ ἀπ' ἄγρας
τανίκα κεκρακῶς ἀμπαύεται· ἔστι δὲ πικρὸς,
καὶ οἱ αἰεττοὶ ὀρμιεῖται χολὰ ποτὶ ὄντα κάθηται.

Lucan... Pharsal III, 423.

Medio quum Phoebus in axe est.
aut coelum nox atra tenet, pavet ipsos sa-
[cerdos
auessus, dominumque timet deprendere luci.

Ovid., Fast. IV. 761.

Nec Dryadas, nec nos videamus labra Dianae;
nec Faunum, medio quum premir arva die-
ἦτοι «εἴθε νὰ μὴ ἴδωμεν τὰς Δρυάδας, οὔτε τὰ
λουτρά τῆς Ἀρτέμιδος, οὔτε τὸν Φαῦνον ὅτε κατὰ
τὴν μεσημβρίαν κοιμῶνται εἰς τοὺς ἀγρούς.» Βλ.
καὶ Καλλιμάχ., Ὑμν. εἰς Λουτρ. Παλλ. 72
καὶ Σχ. ἀντ. — Φιλοστράτ., Εἰκόν. 13. 14.
σ. 828 ed Olearii. «Ἐπιτίθενται (αἱ νύμφαι)
κατὰ μεσημβρίαν, ὅτε δὴ λέγεται καθεύδειν ὁ
Πᾶν, ἐκλειπὼς τὴν θήραν.» — Κατὰ τὴν πα-
ρελθοῦσαν ἑκατονταετηρίδα ἔγραψεν ἰδιαιτέραν
περὶ τῆς δοξασίας ταύτης πραγματείαν ὁ Jo. Be-
nedictus Gapzou (Disputatio philoso-
phorum de quiete dei placita.)

⁴ Βλ. τοὺς ἑξορκισμοὺς τοῦ μεγάλου Βασιλείου
καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐν τοῖς Εὐχολο-
γίοις. Δαίμων μεσημβρινός (Γρηγο-
ρίου, βίος ἀγ. Βασιλείου ἀριθ. 15. — Παχυ-
μερ., B. 8) — Παρὰ τοῖς καθολικοῖς Daemon
meridianus (Du Cange, Glossarium ad scri-
pt. med. et inf. Latinit. s. h. v. — Gregor.
Turenensis Miracul. 5. Mart. 4. 36. Graff,
Thesaur. ling. Franc. t. V. col 359. — Le-

τοιαύτης δοξασίας καὶ ἐκ τινος ψαλμοῦ
τοῦ Δαυὶδ, ἐν ᾧ γίνεται μνεῖα δαι-
μονίου μεσημβρινού¹). Ἐπί-
σης παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐπεκράτει ἡ
ιδέα ὅτι τὰ πνεύματα καὶ τὰ φαντάσμα-
τα ἐπεφαίνοντο κατὰ τὴν μεσημβρίαν,²)
καὶ τὴν ιδέαν ταύτην ἀνευρίσκομεν πα-
ρὰ τῷ Ὀσιανῷ.³).

Αἱ Νεράϊδες ἐκτὸς τοῦ λαβώμα-
τος, συνεπαίρνουσιν ἦτοι ἀρπά-
ζουσι καὶ ἐναερίως μεταφέρουσιν εἰς τὰ
σπήλαιά των ὠραίους νέους καὶ παῖδας,
ὅπως μετ' αὐτῶν συνδιάγωσι τὸν βίον.
Ἡ δοξασία αὕτη, ἣτις ἐπεκράτει καὶ
παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλήσι, καὶ διατη-
ρεῖται ἀκόμη παρ' Ἀλβανοῖς, φέρει ἡμᾶς
εἰς τὴν εἰκασίαν ὅτι αἱ Νύμφαι τῆς ἀρ-
χαίας μυθολογίας ἦσαν καὶ ψυχοπομ-
ποὶ θεότητες. Ἡ ὁμοιότης ἦν αἱ Νεράϊ-
δες τῶν προλήψεων τοῦ καθ' ἡμᾶς λαοῦ
ἔχουσι πρὸς τῶν ἀρχαίων τὰς Ἀρπυίας,
εἶναι ἀρκοῦσα νομίζομεν ἀπόδειξις τῆς
εἰκασίας μας ταύτης.

(Ἐπεταὶ τὸ τέλος.)

Lo yer, Histoire des spectres. I. III. ch. 4. p.
98.) Εἰς τοὺς ἀσκητὰς, ὡς ἀναφέρουσι τὰ συνα-
ξάρια, οἱ δαίμονες ἐπεφαίνοντο κατὰ τὴν μεσημ-
βρίαν (Hieronymi, vita Sancti Pauli primi
Eremit. cap. 6. — Leopardi, Saggio so-
pra gli errori popolari degli antichi. 1848. σ.
85—96 cap. VII. Del. meriggio.)

¹ Ψαλμ., 90, 5. «Οὐ φοβηθήσῃ ἀπὸ φόβου
νυκτερινού... ἀπὸ πράγματος διαπορευομένου ἐν
σκότει, ἀπὸ συμπτώματος καὶ δαιμονίου μεσημ-
βρινού.»

² Ηρόδ. Λουκίαν., Φιλοφειδ. § 22. «με-
σοῦσης τῆς ἡμέρας γυναῖκα ὁρῶ προσιούσαν φο-
δεράν.»

³ Ossian, Ἡ μάχη τοῦ Κάρου. irad. Chri-
stian. 1858. p. 75. Κατὰ τὴν μεσημβρίαν τὰ
φαντάσματα πλανῶνται περὶ τοῦ πάγου. Ἡ
σιγὴ ἐπικρατεῖ εἰς τὴν κοιλάδα καὶ οἱ ἄνθρωποι
φοβοῦνται νὰ πλησιάσωσι τὸν ὀλέθριον τοῦτον
τόπον.» — Ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Καβρίκτούρας.
αὐτ. σ. 101. «Βινδέλα. — Τὴν μεσημβρίαν,
ὅταν σιγὴ θὰ ἐπικρατῇ εἰς τὰς πεδιάδας θὰ ἔλθω
νὰ καθίσω εἰς τὴν ὄχθην τοῦ χειμάρρου τούτου,
ἢ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ παρῃκειμένου λόφου· ἔλθῃ
τότε νὰ συνδιαλεχθῶμεν, προσφιλεῖς τῶν δακρύων
μου ἀντικείμενον, ἔλθῃ ἐπὶ τῶν πτερόγων τοῦ
ἀνέμου τοῦ ὄρου· ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς νηνεμίας
ἄφησον τότε νὰ ἀκούσω τὸν εὐχάριστον τῆς πα-
νῆς σου ἤχον.»